

Nr 175.

Av herr **Velander**, *angående beskattningen av expropriationsersättning i vissa fall.*

Till intäkt av jordbruksfastighet hänföres enligt 21 § d) kommunal-skattelagen bl. a. »intäkt genom upplåtelse åt annan att i visst avseende tillgodogöra sig eller utnyttja fastigheten eller del därav, såsom — — — till framdragande av ledningar» etc.

Det sålunda åberopade stadgandet har nu i praxis i visst hänseende, på sätt nedan angives, lett till en tillämpning, som icke gärna kan förutsättas överensstämma med vad som från början därmed avsetts.

I enlighet med lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, eller lagen om expropriation den 12 maj 1917 påkallar ett kraftbolag såsom ägare av viss fastighet expropriation för avstående eller upplåtelse av mark från viss jordbruksfastighet för framdragande av elektrisk kraftledning. Därest marken i fråga avstås, utgår därför full ersättning till fastighetsägaren, och som denna ersättning utgör ett typiskt fall av kapitalförvärv — ett i fastighet placerat kapital frigöres och övergår i kontanter — utgår därå ingen inkomstskatt, om fastigheten innehafts mer än tio år eller förvärvats genom icke oneröst fång.

Om marken i fråga tages i anspråk genom servitut för all framtid, utgår ock regelmässigt en engångsersättning därför. Sådan ersättning har enligt tidigare praxis icke heller ansetts utgöra beskattningsbar inkomst på grund av dess karaktär av tillfällig engångsersättning. Härutinnan har emellertid numera skett en ändring. I ett av regeringsrätten år 1940 avgjort mål, refererat i dess årsbok för nämnda år under nr 37, har nämligen ersättning för upplåtelse av rätt att framdraga elektrisk ledning över jordbruksfastighet ansetts utgöra skattepliktig inkomst, vadan efter nämnda tidpunkt alla dylika ersättningar bliva föremål för inkomstbeskattning.

Sedan ett flertal år anläggas i stor skala kraftledningar för överförande av elektrisk kraft exempelvis från Norrland till mellersta och södra Sverige. För dessa ledningar upphuggas i skogsmark kalgator med en bredd av 30 à 40 meter och däröver, och då ledningarna oftast hava en längd av 100-tals kilometer, beröras stora skogsarealer därav. Dessa arealer äro för framtiden helt undandragna markägarens disposition, då skog därå icke får uppdragas, och giva de honom sålunda inte någon avkastning. Hans läge blir alltså praktiskt taget detsamma som om han avstått äganderätten till mar-

ken. Den till markägaren utgående ersättningen beräknas också regelmässigt som om han hade upplåtit marken med äganderätt. Att kraftbodelagen föredraga formen servitut för markövertagandet för all framtid och icke äganderätt sammanhänger med det därigenom förenklade förfarandet, billigare förrättningskostnader etc. Den efter tidpunkten för ovannämnda rättsfall inträdda konsekvensen för markägarna att hela ersättningen i beskattningshänseende betraktas såsom inkomst av jordbruksfastighet, jämställd med arrende eller annan inkomst från fastigheten, måste emellertid framstå såsom orimlig. I vissa fall, då kalgatorna löpa längs med de särskilt i Norrland vanliga, långsträckta men smala skogsskiftena, kan resultatet bli, att en väsentlig del av fastighetens skogstillgång försvinner och ägaren erhåller en i förhållande till hans inkomst- och förmögenhetsställning mycket betydande ersättning, varav han då kan få erlægga 20 à 40 % eller mera i skatter. Utan eget förvållande och oftast mot sin vilja åsamkas fastighetsägaren alltså en kapitalförlust, som för honom kan vara mycket kännbar. Om expropriationen i stället avsett äganderätt — och fastigheten innehafts i mer än tio år eller förvärvats genom icke oneröst fång — skulle skatt endast kunnat ifrågakomma för skog, som avyttrats i samband med marken. Detta förhållande måste betraktas såsom principiellt oriktigt och kan icke få fortbestå. Det kan icke heller förutsättas vara i överensstämmelse med lagstiftarens mening och står uppenbarligen i strid med skattelagarnas bärande principer.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i gällande skatteförfattningar, att ersättning, som utgår på grund av expropriation för upplåtelse av mark, tillhörande jordbruksfastighet, eller eljest på grund av tvångsvis skedd sådan upplåtelse, skall — i den mån ersättningen icke utgör intäkt av skogsbruk eller skall beskattas såsom realisationsvinst — anses utgöra icke skattepliktig intäkt; samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderlig författningstext.

Stockholm den 22 januari 1945.

Gustaf Velander.